

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Upravišče: Ljubljana, Prešernova
ulica št. 54. — Telefon št. 2054.

Ispraviteljski oddelki: Ljubljana, Prešernova
ulica št. 4. — Telefon št. 2498.

Podružnici: Maribor, Aleksandrova
št. 13 — Celje, Aleksandrova cesta

Račun pri poštnem črt. zavodu: Ljubljana
št. 11.441 — Praha čialo 78.180,
Wien, Nr. 105.241.

— Izdaja ob 4. jutraj. —
— Stanje mesečno Din 45.—, za mesecem
— Dnevno Din 45.—, za mesecem
— Oglas po tarifi.
— Uredništvo:
Ljubljana, Kraljeva ulica št. 5/L
Telefon št. 2073 in 2804, ponoči tudi
št. 2034.
— Repetir se ne vračajo.

Ljubljana, 3. decembra.

Proslava 1. decembra je v Sloveniji minila brez incidentov. Narod je s spoštljivo pozornostjo upravljal državni jubilej. Mi bi ne pisali resnice, če ne bi dostavili, da je bilo zraven tudi mnogo bridkih opazk in trpkih reminiscenc, vendar stoji državna ideja Jugoslavije nad njimi. O kakšni posebni hrvaški, srbski ali slovenski državi mislijo samo ljudje z jako ozkim političnim obzorjem.

Tudi Beograd je stal pod depresijo obtega tako nepovoljnega položaja. Sredi cerkvene proslave so naprej z vojske in šele precej potem s civilne službene strani prišla žalostna poročila iz Zagreba.

Ne bo pa gač dobrega državljanja, ki bi zagrebskega incidenta ne obžaloval. Zlasti smrt mladega Petriča, igra tragičnega slučaja, in rane drugih žrtev so nepotrebne žrtve, ki morajo vsakogar zaboleti.

Demonstracija je bila očitno prvotno naperjena samo proti proslavi v katoliški cerkvi, ne pa proti vojaštvu. Tem bolj je obžalovati, da se je tu zapletla vanjo tudi vojska. Nekaj je tu bilo neizbežnega slučaja, nekaj pa je tudi momentov, ki vojaških komandantov ne morejo povsem odvezati odgovornosti. Vojska nima z ohranitvijo miru na ulici nič opraviti, razen in v kolikor jo kliče civilna vlast. Vojska mora biti silno previdna v vsem svojem nastopu.

Kakor moramo odločno obsojati vsak inzulit častne čete, tako moramo zahtevati, da se generaliteta ne meša v posle policije. Bog nas varuj, kadar vojska hoče biti policija ali vlada. Grških razmer ne želimo. Dokler bo pa vojska ostala v granizah svojega poslanstva, bo uživala obrambo vseh treznih državljanov in vsakdo bo obsoben, ki bi to institucijo mešal v politiko ali jo žalil.

V stvari sami bi pa radi to-le pripomnili: Slavilo se je lep jubilej, 10 letnico svobode. A kdo je ta dan dal le eno toplo besedo narodu? Se na Dunaju so ob takih prilikah kaj rekli in pokazali, da žele pomirjenja in sloge. Dobra beseda dobro mesto najde. A naši vladi se je zdelo potrebno samo koncentrirati policijo in orožnike in vojske držati v pripravi. Obenem pa pozvati državljane, naj zapro prodajalne, če ne da bodo izgubili obrtnice. To je vse, kar je za 1. december narodu dal gospod Korošec.

In ta narod je tako potreben sporočila, da se začne resna akcija za pomirjenje. Če so šefi četvernega kartela rekli g. Savčiću: »Mi smo za sporazum«, kdo more to resno vzeti in s tem umiriti ranjena srca?

Iz Beograda puhti leden mraz. Sovražstvo in domišljavost hegemonistov obsejati na vsak korak. Odgovori na to zdaj prihajajo avtomatski. Nespretno je, zapletati KDK v zagrebske incidente. Pri takih sto tisočglatih masah bodo vedno nastopili slučaj, ki so nepredvidljivi, a so rezultat obče razburjenosti in odmev iz šume v šumo.

L. 1924. in 1925. po tako zvanem PP-režimu, tega ni bilo. Pač pa bi mi lahko iz tedanjih letnikov »Domoljuba« in »Slov. Gospodarja« citirali mnoge čanke, ki so mnogo hujši nego vse, kar danes piše Joe Matošić Hrvatski borac ali Hrvatski domobran, za katere vodstvo KDK odgovarjati ne more.

Dozodki, kakor jih je prinesel 1. december, so opasni in kdo bi danes mogel reči, da se ne bodo ponavljali? Brez načrta, sami od sebe pridejo take burje v razdraženosti.

Njim se mora v okom priti čisto drugače, nego prete beograjski sabljači. Z njimi trobi tudi glaslo SLS. Treba je iskrene iniciative od zgoraj. Eno je resnica: Od 20. junija je Zagreb moralno naprej. Beograd mu je dolžan. Globoko mu je dožal in v vsej državi na tem, kar je pokvaril že prej, ta dan pa zapečatil. Od 20. junija iz Beograda prihaja hladni molk. Še in še je pravica na strani Zagreba, če se tudi tu in tam zgode izgred, ki gredo preko cilja. A Beograd je še vedno v krivico postavljen. To čuti vsak pravilčen in civiliziran človek. Čuti pa obenem, da je Zagreb vsemu glavni člen v čigar tabornu je vsa korupcija, krivičnost in hegemonija, ki iznadvokava temelje države bolj in globlje nego poedinici incidenti.

Likvidacija Davidovičevcev v Subotici

Subotica, 3. nov. n. Demokratska žitnica v tretjem okraju mesta se je preko svojih članov in uprave obrnila na organizacijo HSS, željo, da se organizira v tej stranki Enako je storila demokratska organizacija, v Garenicah, predmestju Subotice, ki šteje 122 članov. Tako ni sedaj v Subotici niti ene demokratske organizacije več, razen madžarskih ki še čakajo, kakšen bo novi šolski zakon napram narodnim manjšinam.

Pogreb ustreljenega Stanka Petriča

Ob veliki udeležbi Zagrebčanov. — Pretresljivo slovo matere iz Kranjske gore. — Demisija zagrebskega velikega župana?

Zagreb, 3. decembra r. Današnji dan je v glavnem potekel mirno. Po mestu patulirajo še vedno močni oddelki policije in orožništva. Vojaštvu in oficirjem je strogo prepovedano zapuščati kasarne ali stanovanja, ako zato ni službene potrebe. Popoldne je okrog 300 omladincev manifestiralo pred sabornico. Dr. Maček je nagovoril manifestante ter je protestiral, da se hrvaška omladina iz Beograda imenuje frankovska in komunistična. Manifestanti so nato pevajoč odšli pred sodišče, kjer pa jih je potisnila policija nazaj, nakar so se pred Seličkim domom razšli.

Na sodišču se nahaja 36 večinoma povsem mladih ljudi, ki so bili aretirani zaradi udeležbe na sobotnih demonstracijah. Popoldne je bila na Mirogoju izvršena obdukcija ustreljenega Stanka Petriča. Popoldne se je vršil pogreb. Že ob 1. popoldne se je pričelo zbirati mnogo občinstva na pokopališču. Ob pol 3. je prispela mati usmrčenega Petriča, ki se je pripeljala iz Kranjske gore v Zagreb, da v nedeljo zvečer Sestanež do smrti razžalošene matere s pokojnim sinom je bil pretresljiv. Ključ razžalošene matere »o moj sin Stanko« so privabile množico rim solze v oči. Ob 3. so prenesli pokojnikovo truplo iz mrtvašnice do groba, ki se

so padli 1. junija. Pri odprtem grobu se je nahajala tik grobov hrvaških omladincev, ki v imenu hrvaškega Sokola na Wilsonovem trgu poslovi od pokojnika Leopold Murko. Pogrebu so prisostvovali tudi narodni poslanci HSS, Čajkovac, Jelačić in Čelan. Govorilo je še več drugih govornikov, nakar so se množice mirno razšle. Večja skupina pogrebcev je skušala v mestu demonstrirati, toda na intervencijo policije se je razšla.

Zagreb, 3. decembra p. Že včeraj se je govorilo, da je veliki župan Zrelac dal ostavko. Odhod vel. župana v Beograd je še pojačal verjetnost teh govorov. Zatrjuje se, da je povodom konflikta, ki ga je imel vel. župan z generaliteto pred katedralo, eden od prisotnih generalov (pripovedujejo da je to bil armijski komandant Matić) pozval g. Zrelca: Dajte demisijo! Veliki župan globoko užaljen je takoj po svojem povratku v pisarno telefonsko obvestil kabinet ministra notranjih del o vzrokih in poteku svojega konflikta ter je izjavil, da pod takimi okolnostmi ne more vršiti svoje službe. Popoldne je dobil poziv, da pride v Beograd in z njim tudi šef policije dr. Vragović.

Konference v Beogradu zaradi zagrebskih dogodkov

Poročilo zagrebskega vel. župana. — Ofenziva ministra prosvete proti srednješolski mladini. — Mučno razpoloženje v Beogradu. — Amputaši zopet modrujejo. — Točna ugotovitev

Beograd, 3. decembra p. Režimsko časopisje in vladni krogi nadaljujejo s svojimi pretinjami, češ da je treba sedaj z vsilo »udariti na Zagreb«. Nihče ne razpravlja globlje o vzrokih in pomenu žalostnih dogodkov. Razni »amputaški« krogi se zopet pečajo s perverzno mislijo, da »treba Hrvate izločiti«, ker da bo le taka operacija omogočila ozdravljenje. Le redki so oni, ki gledajo z višjega vidika na dogodke ter konstatirajo, da se nesrečni dogodki, do kakršnih preje nikdar ni prišlo, odigravajo odkar je sedanjí režim gg. Vukičevića in Korošca na krmlu in da je torej treba tu iskati pravih vzrokov, a tudi možnosti ozdravljenja. Opažati je pa v vseh krogih ogromno depresijo in huiskaoče izjave poedincev ter provokatorično pisanje režimskih listov, nikakor ne morejo pregneti občutka, da strmoglavimo vsi v pogubo, ako se bo državna politika nadaljevala po poti, po kateri jo vodi današnji režim.

Danes popoldne sta prispela v Beograd zagrebski vel. župan dr. Zrelac in policijski direktor dr. Vragović ter sta v dolgi konferenci s pomočnikom ministra notranjih del Žiko Lazićem poročala o sodobnih dogodkih. Pri tem se je konstatiralo, da si poročila vojaških in civilnih oblasti v mnogih točkah nasprotujejo. Nato se je vršila konferenca z ministrom pravde Vujićem o ukrepih, ki se naj v Zagrebu podvzamejo. Vlada bo jutri definitivno sklepala o teh ukrepih.

Beograd, 3. decembra, n. Minister prosvete Grol je brzojavno naročil prosvetnemu inspektorju v Zagrebu Kasunoviću naj izvede proti vsem dijakom srednjih šol, ki se niso udeležili svečane proslave 1. decembra, preiskavo in naj se ti dijaki kaznujejo z izključitvijo iz vseh srednjih šol v državi. Inspektor Kasunović je ta ministrov nalog dostavil direktorjem poedinih zavodov, direktorji po poedinim razrednikom, da izvedejo preiskavo in ugotove podrobnosti v smislu ministrske naredbe. Prizadetih je več sto dijakov.

Vodstvo HSS proti glavni razpravi o umorstvu 20. junija

Sklep izvršnega odbora HSS, da nikdo od hrvaških poslancev ne gre na razpravo

Zagreb, 3. decembra, n. Opoldne je izšla posebna izdaja »Narodnega Vala«, ki objavlja sklepe vodstva HSS. S temi sklepi se trdi, da beograjski preiskovalni sodnik ni izvedel preiskave proti vsem krivcem umorstva v Narodni skupščini. V prvi vrsti je opustil preiskavo proti ministru dvora Jankoviću, ki ga je že pokojni Stjepan Radić obeležil kot osebo, ki je morala vedeti o tej zadevi, ker je morilec Radić tik pred atentatom bil na konferenci pri Jankoviću.

Vodstvo HSS nadalje izjavlja, da zaradi te nepopolnosti in ker se ne pre-

ganjajo vsi glavni krivci, ne bo nihče od vodstva HSS ali pa tudi od poslankega kluba HSS še manj pa kak politični predstavnik hrvaškega naroda prisostvoval temu procesu ali pri glavni razpravi. Nadalje je bilo sklenjeno, da bodo pozvane tudi rodbine umorjenih poslancev, naj ne sodelujejo pri glavni razpravi.

To izdajo »Narodnega Vala« je državno pravdnistvo zaplenilo, toda sodišče je še tekom popoldneva zaplenilo razveljavilo ter potrdilo le konfiskacijo štirih vrst, ki se nanašajo na kralja.

Včerašnji politični dogodki v Beogradu

Številne avdijence na dvoru. — Odgovodena seja ministrskega sveta. — Konflikti med radikali in muslimani ter radikali in demokrati

Beograd, 3. decembra p. Tekom dneva sta bila na dvoru dvakrat vojni minister general Hadžić in minister Dragotin Cvetković. Zvečer pa je bil na dvoru tudi predsednik radikalnega kluba Velja Vukičević. Kakor se iz Vukičevićeve okolice doznavajo, je njegova avdiencia, kakor tudi avdiencia njegovega prijatelja, ministra Dragiša Cvetkovića v zvezi s težkim političnim položajem. Do avdiencie je prišlo, ker sta oba za njo zaprosila.

Nocoj bi morala biti tudi seja min. sveta, na kateri bi se imelo razpravljati o političnem položaju, zlasti z ozirom na sobotne zagrebske dogodke. Seja pa je bila odgojena na jutri.

Prav tako bi se imelo danes rešiti vprašanje ureditve dalmatinskih agrarnih odnosov med delegati radikalnega in demokratskega kluba, vendar pa se tudi to vprašanje danes še ni moglo rešiti. V predsedništvu vlade je bila nocoj na inicijativu dr. Korošca seja zaradi pogajanj med bosanski-

Fundacija naših dolgov v Ameriki

Washington, dec. 2. t. m. je bil izvršen definitivni korak za fundacijo jugoslovenskih dolgov. Začadnemu uradu so bile izročene denarne obljave kraljevi Srbov, a to v Slovenec v višini 62.850.000 dolarjev v zameno za garancije, ki so prvotno enjene za denarna posojila in vojni material.

Potresna katastrofa v Južni Ameriki

Neprecenljiva materialna škoda in številne človeške žrtve

Nekatera mesta so popolnoma razdejana. — Gledališča in tovarne so se rušile in pokopale ljudi. — Dva nova vulkana. V prizadetih krajih je proglašeno obsedno stanje

Chile, 3. decembra, Vso Južno Ameriko je v noči od 1. na 2. decembra zadela težka potresna katastrofa čije obseg se trenutno ne da še niti približno oceniti. S prizadetimi krajji so prekinjene vse zveze, tako da si ni mogoče ustvariti prave slike o položaju v posameznih pokrajinah. Že iz prvih vesti pa se da sklepati, da gre za katastrofo ogromnih dimenzij, ki je zahtevala poleg nepregledne materialne škode tudi še ogromno število človeških žrtev.

London, 3. decembra. Zd. Iz Južnega Chilea, kjer je divja potresna katastrofa prihajala samo skromna poročila. Ker so brzotjavne zveze s prizadetimi krajji pretrpane. Še niso dospele vesti o številu smrtnih žrtev, ki je vsakakor zelo visoko.

V kraju Constitución ni ostal niti kamen na kamnu. Mestno gledališče, ki je bilo ob času katastrofe polno zasedeno, se je zrušilo in pokopalo pod seboj vse obiskovalce. V Tinenteu se je podrl pri neki tovarni žet. Voda je poplavlila bakreno tovarno, čije delavstvo je do zadnjega utonilo.

Guverner v Talci je razglasil v prizadetih krajih vojno stanje. V bližini Talce sta se pojavila dva ognjenika, ki sta popolnoma razdejala mesto. Bilo je do sto oseb ubitih in okoli 300 ranjenih.

Iz Santiaga de Chile poročajo, da znaša število smrtnih žrtev po dosedanjih ugotovitvah 160, število ranjenec pa 300. Stvarna škoda se ceni na 20 milijonov dolarjev.

Neki letalec, ki je preletel mesto Talco, pripoveduje, da je ves trgovski in večji del stanovanjskega dela mesta, ki šteje 40.000 prebivalcev, popolnoma uničen. Mrtvci leže po cestah in povsod je videti preostale, ki si prizadevajo, da bi rešili ranjence izpod razvalin.

Nad vsem prizadetim ozemljem je bilo proglašeno obsedno stanje. Vsega je bilo pri potresu 30 sunkov. Med porušeni poslopji je tudi mnogo cerkev in kolodvorov. Državni predsednik in vojni minister sta z letalom odpotovala na kraj katastrofe.

Kralj Jurij na smrtni postelji

Po zadnjih vesteh je nastopilo sicer navidezno izboljšanje, vendar pa so zdravniki zaradi oslabelosti srca zelo skeptični

— London, 3. decembra. Zdravstveno stanje angleškega kralja se je v minuli noči tako poslabšalo, da se je vsak hip bati katastrofe. Zdravniki so vso noč čuli ob kraljevi postelji in so ob 1. ponoči izdali buletin, ki pravi, da je kraljevo stanje zelo resno. Vnetje pluć se sicer ni poslabšalo, pač pa je srce tako oslabevalo, da so mu morali ponovno dati injekcije. Kralj je večkrat izgubil zavest. Ob 2. jutraj so bili vsi člani vlade obveščeni, da je kraljevo stanje skrajno resno. Notranji minister in ministrski predsednik sta se takoj podala v bukinghamsko palačo. Okrog 5. jutraj so zdravniki zapustili bolnišnico s sobo in sporočili navzočim članom kraljeve rodbine, da je kraljevo stanje tako resno, da lahko vsak trenutek nastopi katastrofa. Vsekakor pa je tekom današnjega dne računati s preokretom.

Vest o skrajno resnem stanju kralja

je izzvala v vseh krogih veliko vznemirjenje. Listi so izdali posebne izdaje, v vseh cerkvah pa se vrše neprestano molitve za kralja.

Dopoldanski bulletin

London, 3. decembra, s. Dopoldne ob 10.30 je bil izdan o stanju angleškega kralja zdravniški buletin, ki zatrjuje, da je kralj imel od razglasitve zadnjega buletina airnejše spanje, ki je trajalo tri ure. Temperatura znaša sedaj 99,8 Fahrenheita. Splošno stanje se je lahko zboljšalo.

Tekom noči so kralju dali majhno množico kisika. Kakor zatrjujejo, se ni treba zaradi tega vznemirjati, ker se to sredstvo v slinih primerih često uporablja.

Nevarnost radi oslabelosti srca

London, 3. decembra. (lu.) Nocojšnji komunikacije o kraljevem zdravju pravi, da se lahko izboljšanje kraljevega zdravja nadaljuje. Temperatura je skoraj normalna, vendar je treba povedati, da obstaja še vedno bojazen zaradi oslabelosti srca.

Popolna desorijentacija med hegemonisti

Vsak hip nove prognoze. — Savčičeva akcija. — Iskanje »novih ljudi«. — Nervoznost med režimovci. — Radikalni napadi na demokrate

Beograd, 3. decembra p. Iz okolice g. Miloša Savčiča doznavamo vaš dopisnik, da je imel danes daljši sestanek z Aco Stanovjevićem g. Savčič bo, kakor se iz njegove okolice zatrjuje, v najkrajšem času odpotoval v Zagreb. »Pravda« zatrjuje, da so zlasti radikali okrog glavnega odbora zelo optimistični glede Savčičeve akcije in da se nadejajo, da se bo Savčič pri izvedbi svojih načrtov v prvi vrsti oziral nanje.

Današnje »Novosti« pa zatrjujejo, da imajo informacije, po katerih se demokrati že pogajajo z Zagrebom in so v stalnih, dasti indirektnih stikih s KDK. Nadalje piše, ki »Novosti«, da se iščejo tudi novi ljudje, ki bi mogli najti izhod iz obstoječega položaja, ker sedanjí beograjski prvaki ne vzbujajo zaupanja.

Znan radikalni politik je danes izjavil

novinarjem, da se vlada dr. Korošca nahaja v tih likvidaciji. To da se da sklepati po velikem vznemirjenju, ki vlada v vladnih krogih. Pozornost so vzbudile danes zlasti množične avdijence na dvoru, kjer so bili predsednik radikalnega kluba Velja Vukičević, ministri Daka Popović, Milan Grol in general Hadžić. Zanimivo je, da je bil na dvoru tudi dr. Smoljaka.

Včeraj je bil v Kuvinu shod radikalne stranke, na katerem sta govorila minister ver Dragiša Cvetković in bivši radikalni minister Stanković, ki je zelo ostro napadal demokrate, češ, da morajo radikali zaradi demokratov marsikaj požreti. Minister Cvetković je imel govor, v katerem je poudarjal potrebo edinstva in sloge ter ljubezni med Srbi in Hrvati.

Serijska železniških nesreč se nadaljuje

Pretrgan tovorni vlak na sušaš'ti progi. — Mnogo ranjenih železničarjev. — Smrtna nesreča pri Brodu

Sužak, 3. decembra. c. Daa's ob 5. jutraj se je med postajami Bakar in Reka odtrgal del tovornega vlaka, ki je vozil proti Reki. Odtrgani del vlaka je najprej malo zastal, nato pa začel drveti z vedno večjo brzino navzdol in je na mostu čez Rečino dohitel del vlaka ter trčil vanj z vso močjo. 7 voz je skočilo s tira in povzročilo veliko materialno škodo. Pri tem so bili težje ranjeni zavirači Ivan Božić, Sime Belić in Ivan Pintar, slanojuče v Srbskih Moravicah. Ranjeniki promet je moral več ur mirovati.

Brod na Savi, 3. decembra. 6. 2. decembra ob 5. popoldne sta na progi med Sunjo in Brodom vozila v nasprotnih smerih vsak po svojem trtu tovorni iz oseoni vlak. V tem času sta se na progi nahajala Anton Ivančič in Ivan Stanković, ki nista pravčasno opazila preteče nevarnosti in hotela sredi proge med obema tirnicama. Ko sta zapazila nasproti prihajajoča vlaka, je bilo

že prepozno in tovorni vlak je popolnoma raznesen pri tlančiču, tako da je ustal na mestu mrtve, dočim je Stanković osebni vlak odrezal obe nogi in ga rauli tudi na glavi. Njegovo stanje je obupno.

Na broski postaji je sročil zavirač Tomo Irvarević priklapljal vagona za novo garnituro mešanega vlaka. Iz neopreznosti je začel med odbijate dveh voz, ki so mu prizadejali težke notranje poškodbe.

Likvidacija porurskega mežnega konflikta

Berlin, 3. dec. Ker so delojemalci in delodajalci v Porurju pristali na posredovanje notranjega ministra Severinga, je smatrali mezdni spor v Porurju za likvidiran. Jutri bo v vseh obratih obnovljeno delo, izprte delavcev je bilo že danes ukinjeno.

Zagreb časti spomin umorjenih hrvatskih voditeljev

Zgodovinski Markov trg preimenovan v Radičev trg. — Radičeva in Basaričkova ulica. — Dsmrtna brezplačna stanovanja za vdovi Pavla Radiča in Gjüre Basarička

Zagreb, 3. dec. č. Na današnji seji občinskega sveta se je med ostalim dnevnim redom razpravljalo tudi o predlogu preimenovanja nekaterih zagrebskih ulic in trgov po žrtvah 20. junija. Občinski svet je sklenil na predlog občinskega svetnika dr. Miškoline, da se preimenuje

1. zgodovinski Markov trg v trg Stjepana Radiča, kratko Radičev trg;
2. Pivarska ulica v ulico dr. Gjüre Basarička, kratko Basaričkova ulica.
3. Duga ulica v ulico Pavla Radiča, kratko Radičeva ulica.

Nato je občinski svet sklenil dodeliti gospe Anki Radičevi, vdovi po pokojnem Pavlu Radiču, in Jeleni Basarički, vdovi po pok. Basaričku brezplačna stanovanja v mestnih stanovanjskih hi-

šah in to Radičevi vdovi 6sobno stanovanje, Basaričkovi vdovi pa 4sobno stanovanje. Nakazani stanovanji bosta vdovi uživati brezplačno do smrti, oziroma do ponovne poroke. Dokler občina tega sklepa ne bo mogla izvršiti, bo izplačevala vrednost teh stanovanj obe ma vdovama v gotovini in sicer: Radičevi vdovi po 2500 Din mesečno, Basaričkovi vdovi pa po 2000 Din mesečno.

Predlogom večine se je pridružil tudi komunistični obč. svetnik Krndelj, ki je v svojem govoru izjavil, da podpira predlog večine v imenu svojih tovarišev iz republikanskega saveza delavcev in kmetov, da se na ta način vidno izrazi nezadovoljstvo celega naroda z vladajočim režimom v državi.

Dinić izpuščen iz zapore

Novi Sad, 3. decembra p. Sodisce je danes sklenilo, da se glavni obtoženev v letalski in vojniški aferi Dragotin Dinić izpušči na svobodo za kavčijo 200.000 Din.

Manifestacije na Sušaku

Sušak, 3. dec. p. Pod vrisom krvavih dogodkov v Zagrebu je sušaško prebivalstvo sinoči priredilo velike manifestacije po glavnih ulicah. Manifestantje so peli narodne pesmi in vzklikali svobodni Hrvatski ter protestirali proti režimu. Po končanih manifestacijah se je občinstvo mirno razšlo. Manifestacije so potekle brez vsakega incidenta.

„Borba za lažne ideale“

Režimska „Pravda“ prinaša povodno krvavih dogodkov v Zagrebu uvodnik pod naslovom „Kerenščina“. Ta uvodnik je zanimiv zato, ker najbolje pojasnjuje, kako sodi režimski list, ki je glasilo dela sedanje vlade o idealih pravice in enakosti, za katere se bori ves prečanski del naše države. „Pravda“ piše:

„Potrebno je vedeti, da se preko tega, kar danes obstoja, ne da iti drugam, da je sedanja borba ideala najlepši in najsvetejši imen, ki jih je dal naš rod, in da so oni, ki danes vodijo defetistično borbo proti državi v znaku borbe za lažne ideale nekakšne pravice in enakosti, degeneriranci in da niso v ničemer vredni velikih nacionalnih apostolov in tvorcev sedanje naše ujedinjene države...“

Komentar je pač nepotreben.

Davki, ki jih je v zadnjih 10 letih SLS sama naložila Sloveniji

I. S proračuni Korošec-Vesnić-Protičevih vlad 1. 1920:

- 1.) Davek na poslovni promet,
- 2.) invalidski davek,
- 3.) proširjenje srbijanskih taks in njihovo povišanje,
- 4.) taksa 3500 Din za gostilne,
- 5.) neznosno zvišane izvozne carine,
- 6.) povišanje pridobnine,
- 7.) državni pribitek, ki je povišal bivše vojne pribite in deželne doklade ter vse skupaj inkameriral v državno blagajno. S tem so naši kraji prišli ob svoje deželne davščine, ki jih je tedaj dr. Korošec z novim pribitkom vred odstopil Beogradu in na katere je tudi 1. 1927 pozabil, ko je zaukazal, naj se za Slovenijo pobirajo nove doklade v obliki novih oblastnih davščin, prejšnje deželne pa naj se naprej plačujejo Beogradu.

II. Na podlagi Markovega protokola, pri katerem je sodelovala SLS, je bil leta 1923 instaliran samoradikalni režim, ki je odobril naslednje davščine:

- 8.) vojno z vojaškim zakonom,
- 9.) komorsko doklado z istim zakonom,
- 10.) 500 % pribitek na zemljarijo,
- 11.) 30 % linearni pribitek na hišni davek,
- 12.) isti pribitek na občo pridobnino,
- 13.) isto na posebno pridobnino,
- 14.) enak pribitek na rentni davek, na tantieme,

vrhu tega poslabšan uradniški zakon s prečrtanimi Reiserjevimi členi o stalnosti in o takojšnji prevečbi kronskih upokoencev.

III. Kleroradikalni režim od leta 1927 dalje:

- 15.) nov dohodninski davek na prejemke zasebnih nameštencev,
- 16.) obnova davka na ročno delo,
- 17.) ročni davek za delavstvo v državnih in samoupravnih podjetjih,
- 18.) davek na pokojnino staroupokoencev,
- 19.) davek na invalidnino pod ekstenznim minimumom,
- 20.) definitivni ročni davek z novim davčnim zakonom,
- 21.) povišani uslužbenški davek za državno uradništvo,
- 22.) povišano breme iz najmarine vsled povišanja najemnin,
- 23.) oblastna doklada na konzum premoga (tuhli. o.) oz. elektrike (mariborska oblast),
- 24.) oblastna doklada od motornih vozil in avtomobilov,
- 25.) oblastna doklada na uslužbenški davek,
- 26.) oblastna doklada na pridobnino,
- 27.) oblastna doklada na družbeni davek in na tantieme,
- 28.) oblastna naklada na konzum elektrike (mariborska oblast),
- 29.) oblastna davščina od lovišč in ribolovov,
- 30.) oblastna taksa (6%) od vrednosti kinematografskih vstopnic,
- 31.) oblastna taksa na gledališke vstopnice,
- 32.) oblastna taksa na javne plesne in nočne zabave,
- 33.) oblastna doklada k državnim taksam za gostilniške pravice,
- 34.) oblastna naklada na vino in vinski mošt (1 Din ozi. 65 para od litra),
- 35.) oblastna naklada na fina vina,
- 36.) oblastna doklada k državnim trošarinam na pivo,
- 37.) oblastna doklada k državnim trošarinam na navadno žganje,
- 38.) oblastna doklada k državnim trošarinam na alkohol, špirit, rum, konjak in likerje,
- 39.) oblastna taksa na zaposlitev inozemskih delavcev.

Rezultati deželnozborskih volitev v ČSR

Slaba volilna udeležba. — Pridobili so češki agrarci in narodni demokratje, najbolj nazadovali pa so slovaški klerikalci in komunisti. — Delni porast nemških glasov, dočim so doživeli nemški nacionalci hud poraz

Praga, 3. decembra h. V nedeljo so se vršile volitve v deželne zbore in okrajne zastope. V splošnem se daje volilni izidi že pregledati. Značilno je, da je bila volilna udeležba za deset do petnajst odstotkov slabša kot pri lanskih občinskih volitvah, oziroma pri volitvah v parlament 1. 1925. Zelo mnogo, 15 do 20 odstotkov, je bilo ponekod oddanih neveljavnih glasov. Po posameznih deželnih izidih se pokaže v primerih, s številom glasov, ki so jih posamezne stranke prejele pri volitvah v poslansko zbornico, začasno naslednja slika:

Najmočnejša je republikanska stranka (češka agrarna stranka), ki je prejela 1 milijon 10.529 (prej 970.498) glasov. Dalje so prejeli: Češki klerikalci 603.134 (prej 691 tisoč 238), nacionalni demokratje 292.569 (prej 284.628), češka obrtna stranka 259.484 (prej 285.928), slovaška ljudska stranka okroglo 225.000 (prej 500.000). Češki socialni demokratje 738.492 (prej 630.894), češki narodni socialisti 701.629 (prej 609.195) in komunisti 822.266 (prej 933.711) glasov.

Med nemškimi strankami so izgubile nekaj glasov one, ki so zastopane v vladi. Tudi nemško-nacionalna stranka in nemški narodni socialisti so doživeli težak poraz. Zelo mnogo glasov pa je pridobila tako zvana nemška delovna in gospodarska zajednica, to je nova skupina, ki se zavzema za sodelovanje Nemcev v vladi. V posameznih deželah so sile strank razdeljene naslednje:

Na Češkem so najmočnejši češki narodni socialisti, nato pa agrarci. Na Moravskem je klerikalna stranka izgubila vodilno pozicijo ter mnogo izgubila v prid agrarcev. Na Slovaškem so v prvi vrsti propadli komunisti, ki so izgubili glasove v prid socialnih demokratov, in slovaški klerikalci, katerih glasove so pobrali češki klerikalci. V Podkarpatski Rusiji je znatno pridobila agrarna stranka in z njo koalirani agraristi. Komunisti, ki so pri volitvah leta 1925, dosegli 30 odstotkov vseh glasov, so dobili sedaj samo okroglo 20 odstotkov.

V Veliki Pragi so bili doseženi naslednji izidi: Narodni socialisti 122.266, agrarna stranka 17.281, klerikalci 24.187 (mnogo izgubili), obrtna stranka 22.474, nacionalni demokratje 73.488 (zelo narastli), komunisti 54.276 (zelo padli) in socialni demokratje 54.471 glasov. Značilno je, da so nemški glasovi v Pragi narastli za 3.000 in da je bilo 17 tisoč glasovnic oddanih praznih.

Vladne stranke nazadovala

Praga, 3. decembra. g. Včerajšnje volitve v deželne zbore in okrajne zastope kažejo zlaten sunek na levo. Vladne stranke so razen češkoslovaških agrarcev in nacionalnih demokratov povsod izgubile, in sicer od 18.000 pri kmetski zvezi do 118.000 pri češki ljudski stranki. Izmed 118 mandatov v deželnih zbora in na Češkem so dobile vladne stranke samo 36 mandatov. Ta izid bodo vsakega popravila dolžbe zakona, po katerih imenuje vlada v vsak deželni zbor trajno mandatov.

Pasivna resistenca avstrijskih poštних uslužbencev

Ker pogajanja za izboljšanje gmotnega položaja niso uspela, so začeli včeraj izvajati pasivno resistenco. — Že prvi dan je nastal občuten zastoj v poštne prometu

Dunaj, 3. decembra d. Pogajanja, ki so se že dalj časa vršila med vlado in poštne uslužbenke glede izboljšanja gmotnega položaja poštne uslužbenke, so se včeraj končala z neuspehom, zato so pričeli poštne uradništvo in telefonski uradniki včeraj o polnoči s pasivno resistenco. V vseh uradih opravljajo službo natančno po besedilu predpisov, tako da gotovo ne bo trajalo dolgo, ko bo ta način izvrševanja službe povzročil motnje ali celo delno ustavitev obrata. Davi so prejeli uradniki po vseh uradih navodila, kako se morajo ravnati: po teh navodilih se sklepa, da so pripravili na dolg in trdovraten boj.

Najkočljivejša je situacija v telefonski službi, ki je bila ravno sedaj v tehničnem oziru izpolnjena. Aparati v centralah so deloma montirani še le provizorično in so zaradi tega posebno občutljivi. Gotovo je, da uradniki in monterji, če izvajajo pasivno resistenco ne bodo delali tako previdno, kot so dosledaj, tako da ne bo dolgo, ko se abonenti posameznih okrajev, ne bodo več mogli posluževati aparatov. Tudi pretnost monterjev je v pasivni resistenci popustila, tako da potrebujejo za popravilne nedostatke najmanj še enkrat toliko časa, kot normalno. Pri pošti so se že davi pokazale neprijetne posledice uradniškega gibanja.

Ob ponedeljkih so poštne uradi preobloženi s pisemsko pošto, tako da morajo pismonoše v takih dnevih opraviti dvojno službo. Verjetno je, da se bo polagoma dostava pisem zakasnila za nekaj ur in to tembolj, ker ni računati, da bi uradništvo delalo preko rednih uradnih ur. Uradni predstojniki osebu ne bodo delali težav, ker so sami nastopili za izboljšanje prejemkov in izjavili, da vsled pomanjkanja, ki ga trpi osebje, ni več mogoče gladko vršiti službe. V ostalem so tudi konceptni uradniki v poštne službi izjavili popolno solidarnost.

Gibanju na Dunaju se je solidarno priključilo tudi uradništvo v provinci. Posebne težave bodo nastale na območjih poštne uradnih na Koroškem, Tirolskem itd., kjer je treba sprejemati pisemsko pošto iz inozemstva. Če se bodo manipulacije vršile točno po besedilu službenih predpisov, se bodo pisma do Dunaja zakasnila za cele dneve. Uradništvo do sedaj ni priredilo nikakih zbora, ki se bodo vršila šele tedaj, če bodo potrebni oostrejši ukrepi in bo treba dati nova navodila. Voditelji organizacij pričakujejo, da se bo situacija že na jutrišnji seji parlamenta razčistila.

Pred zaroko bolgarskega kralja

Sofija, 3. decembra p. List „Praznične vesti“ poroča, da je predsednik Ljapjev izjavil dopisnu nekakega velikega ameriškega lista, da čaka bolgarski narod proslava 50-letnice osvobodjenja in istaklo vesel dogodek, ženitev kralja Borisa. Zaradi nesreče, ki je zadela Bolgarsko s potresom, je bila jubilejna proslava odložena, odložena pa so bila tudi mnoga druga vprašanja, dokler država ne dobi posojila. Posojilo v zvezi z prihaja v Bolgarsko in se ž njim finančno stanje države ojačuje, narod pa pričakuje z radostjo ženitev svojega ljubljenega državnega poglavarja.

V političnih krogih se trdi, da bo kralj Boris še ta mesec odpotoval v inozemstvo in da bo ob tej priliki rešeno vprašanje njegove ženitve. Z vsoto gotovostjo se zatrjuje, da se bo kralj zarokil s princezo Giovanno, hčerko italijanskega kralja.

Letalska nesreča v Ameriki

Rio de Janeiro, 3. decembra. g. V tujakšnem zalivu se je pripetila letalska nezgoda, ki je zahtevala 12 človeških žrtev. Za sprejem braziljskega iznajditelja Santos Dumonta je bil sestavljen poseben odbor. 12 članov tega odbora je z letalom odledele iznajditeljevi ladji nasproti. Nenadoma se je letalo iz velike višine zrušilo v morje ter potegnilo vse potnike s seboj v globino. Prizor so opazovali tudi z obale in takoj je odplulo na kraj nesreče več ladij, ki pa so mogle potnike rešiti le še kot mrtvece. Med žrtvami katastrofe je tudi znani profesor Moscone.

Zopet bombni atentat stavka jočih

London, 3. dec. s. Kakor poročajo iz Melbourne, je bila vržena v grški klub bomba 15 inozemskih delavcev, med njimi večinoma taki, ki niso hoteli dalje stavkati, je bilo ranjenih. Štirje delavci so dobili poškodbe težjega značaja.

Zasačeni trgovci z dekleti

Pariz, 3. dec. g. Na krovu parnika, ki bi moral iz Bordeauxa odpluti v Južno Ameriko, so tik pred odhodom v prostorih za tovar odkrili dve deklici, ki so jih spravili tjakaj prekupevalci deklet. Več mornarjev, ki so kupcem pomagali spraviti dekleta na ladjo, je bilo aretiranih. Mornarji so imeli zagotovljeno nagrado 12 tisoč frankov, če bi se jim našli za prevoz deklet posrečeli. Mornarje in njihove edelodajalce so zaprli.

Bethlenova pot v Ženevo

Budimpešta, 3. dec. s. Ministrski predsednik grof Bethlen je odpotil v spremstvu gospodarskega ministra Buda in finančnega ministra Weckeleja v Ženevo. Ministrski predsednik namerava predstaviti novega finančnega ministra in finančnemu odboru, ter se pogajati z odborom glede posojila od Društva narodov, ki bi ga uporabil v letu 1930. v investicijske namene. Grof Bethlen bo ostal najbrže osem do deset dni v Že.

Francoske finančne skrbi

Pariz, 3. dec. s. Finančni komisija zbora nica je sprejela razne nove vladne predloge, med njimi tudi doklado deset frankov na hektoliter petrolejskega goriva. Presežek na dohodkih znaša sedaj 50 milijonov frankov. Zdi se da je prišlo tako med komisijo in vlado posebno glede načina izločitve in poznejšega razmotrivanja o členih 70 in 71. do popolnega sporazuma.

Reparacijski problem

Pariz, 3. dec. (be.) Nemški poslanik Hoesch je poslal dvanajst znanega ministra Briana. Državna sta razpravljala o vprašanju sestave odbora strokovnjakov za reparacije, ki še vedno ni rešeno. V Londonu je došel francoski belgijski in italijanski odgovor na angleški memorandum. Kakor poročajo, se je izrekla Italija za angleško stališče, med tem ko podpira Belgija Francijo.

Avtomobilska nezgoda Clemenceaua

Pariz, 3. decembra. s. Bivši francoski ministrski predsednik Clemenceau je doživel v soboto zvečer avtomobilsko nezgodo. Njegov avtomobil je zadel v drug avtomobil, pri čemer je bil Clemenceau ranjen.

Iz Turčije izgnan bolgarski škof

Sofija, 3. decembra. p. Iz vladnih krogov se doznava, da je bil iz jedre na izgnan tamošnji bolgarski vladika. Bolgarska vlada bo podvzela zaradi tega diplomatske korake pri turški vladi.

Sistiran sklep zagrebske oblastne skuščine

Split, 3. decembra. n. Na današnji oblastni skuščini je predsednik izjavil, da je veliki župan zadržal uredbo o razširjenju delovanja zagrebske oblastne hranilnice na teritoriji splitske oblasti in rosal proti tej uredbi vzkliko na državni svet.

Zahteve industrijskih korporacij

Resolucije beogradskega zborovanja. — Zahteva po normiranju in reguliranju samoupravnih financ

Beograd, 3. decembra p. Zastopniki industrije iz vse države so na svojem nedavnem zborovanju sprejeli resolucijo, ki so jo danes izročili vladi. V resoluciji se povdarja potreba, da se poskrbi naši državi članstvo v gospodarskem komiteju Društva narodov, da bi tako dobila Jugoslavija možnost, zastaviti pravočasno svoj vpliv pri izdelavi mednarodnih konvencij. Da se omogoči prisostvovanje vsem sestankom omenjenega gospodarskega komiteja, se vlada naproša, naj čim prej ratificira vse mednarodne konvencije Društva narodov.

Da bi se uredila o industrijskih obveznicah izdelala v smislu potreb gospodarskih krogov, se naproša vlada, naj razširi obstoječi odbor s finančno-gospodarskimi strokovnjaki. V svrhu nabave kreditov za srednjo in malo industrijo naj vlada imenuje strokovno komisijo, ki bi pripravila in izdelala načrt zakona o privilegiranju industrijski banki v smislu člena 304 fin. zak.

V naslednji točki resolucije se govori o oblastnih dokladah ter se zahteva, naj se čim prej uveljavi zakon o financiranju samoupravnih korporacij v smislu resolucije industrijalcev. Ako bi se zakon o financiranju samoupravnih korporacij ne bi mogel nujno rešiti, naj vlada v novi finančni zakon vstavi določbo o ureditvi tega vprašanja. Nadalje naj bi oblastne samouprave zakonito obveznostjo vsaj mesec dni pred razpravo v oblastni skupščini objavile pismenim potom predlog uredbe o oblastnem proračunu. Finančni minister se naproša, naj pri odobravanju oblastnih proračunov posebno pozornost racionalnemu gospodarstvu oblastnih samouprav in naj v tem smislu ukine vsa pooblastila in nepotrebne izdatke ter ne odobri obremenjevanj sirov, produkcijskih sredstev, pogonske sile, kakor tudi ne dajatev z značajem izvoznih carin v druge oblasti in inozemstvo.

V nadaljni točki se govori o prometu ter se naproša vlada, naj stalno posveča svojo posebno pozornost izboljšanju prometa, ki naj bi odgovarjal potrebni cirkulaciji blaga v času izvozne sezone. Ministrstvo za kmetijstvo se naproša, naj čim prej predloži zakon o izkoriščanju vodnih sil. Ker se je položaj naše industrije poslabšal, se naproša ministrstvo socialne politike, naj ne podpiše sklepa o povišanju prispevkov za nezgodno zavarovanje. Nadalje se protestira, ker se postavljalo za člane upravnih in nadzornih odborov okrožnih uradov za zavarovanje delavcev in borz dela eksponenti političnih strank. Zahteva se tudi, naj se čim prej uveljavi uredba o zapodovanju tujih delavcev.

Nato prehaja resolucija na potrebne ukrepe za pospeševanje industrije ter se poziva vlada, naj čim prej predloži zakon o zaščiti in pospeševanju domače industrije, upoštevajoč potrebno industrializacijo Juž. de Srbije. Vlada se zlasti naproša, naj zlasti uporablja pri vsem zakonske določbe o prispevku domače industrije pri državnih

dobavah. V zadnji točki resolucije se zahteva preskrba malih žag s potrebnim lesom ter se zahteva, naj se načelo, izraženo v členu 294 fin. zak., razširi na vse domače, srednje in male žage.

Silno pomanjkanje vagonov tudi v Bosni

Sarajevo, 3. dec. č. Pomanjkanje vagonov v Bosni in Hercegovini je zavzelo tako velik obseg, da so posamezna industrijska podjetja že pričela ustavljati delo ter odpuščati delavstvo. To velja zlasti za lesno industrijo Zaga v Ustici, ki spada med najmodernejša podjetja v tej stroki v naši državi, javlja, da je bila zaradi pomanjkanja vagonov prisiljena ustaviti skoraj polovico obrata. Trdka ima sedaj preko 500 vagonov obdelanega lesa in drv za kurjavo v skladiščih, toda vsega tega materiala ne more odpremiti, ker primanjkuje vagonov. Razume se, da trpe industrije zaradi pomanjkanja vagonov ogromno škodo. Trgovska zbornica v Sarajevu je že opetovano intervenirala v Beogradu, toda brez uspeha. Strokovnjaki, pripadajoči železniški direkciji v Sarajevu, trdijo, da se sedanje pomanjkanje vagonov ne bo dalo tako hitro odpraviti, ker bo onih tisoč vagonov, ki so naročeni iz reparacij prišlo v promet šele prihodnjo pomlad.

Drugo Blairovo posojilo je pričelo kotirati na newyorški borzi

Beograd, 3. decembra. Kakor znano, je organizacija francoskih imetnikov predvojni srbskih posojil v zvezi s sporom zaradi valorizacije predvojni srbskih obligacij lani dosegla, da newyorška borza ni dala dovoljenja za kotacijo 7 % Blairovega posojila iz 1. 1927. Ker pa je sedaj vprašanje valorizacije teh obligacij pred mednarodnim razsodiščem v Haagu, so francoski obligacionarji umaknili svoj protest in s tem omogočili, da je bila ponovno vložena prošnja za kotacijo našega posojila iz 1. 1927. (8 % Blairovo posojilo iz 1. 1922. je že prej kotiralo). Kakor poročajo iz Newyorka, je drugo Blairovo posojilo pričelo pretekli teden kotirati na newyorški borzi. Teda se je le za malenkost dvignil, in sicer od 85 na 86 dolarjev (za 100 dolarjev nominala), dočim kotira sedaj 8 % Blairovo posojilo iz 1. 1922. 97,75 dolarja. Zanimivo je, da notirajo 7 % zastavni listi Državne hipotekarne banke (Seligmanovo posojilo) le 83,25 dolarjev.

Resnično narodno edinstvo

Split, 3. dec. č. Splitska organizacija SDS je priredila sinoči prijateljski večer, da proslavi uspeh pri zadnjih občinskih volitvah. Med drugimi je govoril tudi narodni poslanec dr. Prvislav Grigsonov, ki je v svojem govoru ugotovil, da je politika SDS ostala dosledna svojem programu, ki temelji na načelu resničnega jugoslovenskega narodnega edinstva. Oni v Beogradu pa so hoteli edinstvo in centralizem tako, da le en del vlada. Sedanja borba KDK gre za to, da se izvede enakost v vsem narodu in da se preuredi sistem uprave tako, da bosta ohranjeni enakost in edinstvo v vseh narodnih delih.